

Høgskolen i Telemark

Avdeling for allmenne fag

EKSAMEN

I

523 ETIKK

11.05.2002

Tid: 4 timar

Målform: Bokmål/nynorsk

Sidetal: 4 (med framsida)

Hjelpemiddel: Ingen

Merknad: Kandidaten skriv ei oppgåve.

Eksamensresultat på internettadresse:

<http://www-bo.hit.no/af/eplanidx.htm>

EXAMEN FACULTATUM

EKSAMEN I ETIKK

11.05.02

BOKMÅL

Kandidaten svarer enten på Oppgave 1 eller på Oppgave 2.
Hver oppgave har to deler, a) og b).

ENTEN

Oppgave 1:

Tekst: Dagsavisen 20.-4.-02. Lars Gaupset, Grønn Ungdom og Miljøpartiet dei Grøne: "*Nei til genmanipulering.*" (Se vedlegg)

- a) Gjør greie for den etiske argumentasjonen i tekstvedlegget. Vil du si at argumentasjonen er antroposentrisk (mennesket i sentrum) eller holistisk (tar hensyn til alt liv under ett) ? Hva er din mening om genmanipulering.
- b) I vår vestlige kultur blir mennesket oftest klart skilt ut fra dyr og annet liv. Men i senere tid har det blitt arbeidet mye med tanker som også gir for eksempel dyr etisk status. Hvordan har en tradisjonelt argumentert for menneskerettigheter og senere også "dyre-rettigheter" i vår kultur? Ta utgangspunkt i deontologisk etikk (f.eks. Kant) og utilitarisme (f.eks. Bentham og evt. Singer)

ELLER

Oppgave 2:

- a) I yrker der en har mye å gjøre med andre mennesker er det viktig i etiske spørsmål å ha den rette balanse mellom "nærhet og avstand". Forklar hva dette innebærer. Gi eksempler fra et eller flere yrker du kjenner til (f.eks. yrket til lærere, sykepleiere, sosialarbeidere, sjåfører/konduktører, ekspeditører, catering-personale, politikere, el. andre yrkesgrupper) .
- b) Emmanuel Levinas er grunnlegger av den etiske tenkningen som er blitt kalt nærhetsetikk. Gjør greie for dette etiske synet, og drøft om det er en deontologisk eller en dy(g)dsetisk tenkemåte. Trekk gjerne inn etiske tanker fra Habermas og Aristoteles,- eller andre etiske tenkere,- om du synes det passer bedre.

EXAMEN FACULTATUM

EKSAMEN I ETIKK

11.05.02

NYNORSK

Kandidaten svarar anten på Oppgåve 1 eller på Oppgåve 2.
Kvar oppgåve har to delar, a) og b).

ANTEN

Oppgåve 1:

Tekst: Dagsavisen 20.-4.-02. Lars Gaupset, Grønn Ungdom og Miljøpartiet dei Grøne: "*Nei til genmanipulering.*" (Sjå vedlegg)

- a) Gjer greie for den etiske argumentasjonen i tekstvedlegget. Vil du seie at argumentasjonen er antroposentrisk (mennesket i sentrum) eller holistisk (tar omsyn til alt liv under eitt) ? Kva er di meining om genmanipulering.
- b) I den vestlege kulturen er mennesket oftast klårt skilt ut frå dyr og anna liv. Men i seinare tid har det blitt arbeidd mykje med tankar som også gjev t.d. dyr etisk status. Korleis har ein tradisjonelt argumentert for menneskerettar og seinare også "dyrerettar" i vår kultur? Ta utgangspunkt i deontologisk etikk (t.d. Kant) og utilitarisme (t.d. Bentham og evt. Singer)

ELLER

Oppgåve 2:

- a) I yrke der ein har mykje å gjere med andre menneske er det viktig i etiske spursmål å ha den rette balansen mellom "nærleik og avstand". Forklar kva dette inneber. Gjev døme frå eit eller fleire yrke du kjenner til (t.d. yrket til lærarar, sjukepleiarar, sosialarbeidarar, sjåførar/konduktørar, ekspeditørar, catering-personale, politikarar, el. andre yrkesgrupper) .
- b) Emmanuel Levinas er grunnleggjar av den etiske tenkinga som er blitt kalla nærleiksetikk. Gjer greie for dette etiske synet, og drøft om det er ein deontologisk eller ein dygdsetisk tenkemåte. Trekk gjerne inn etiske tankar frå Habermas og Aristoteles,- eller andre etiske tenkarar,- om du tykkjer det passar betre.

Etikk

VEDLEGG

Dagsavisen 20.-4.-02.

Nei til Genmanipulering

17.april var dagen for protestar mot genmanipulering og genpatent. Grønn Ungdom nytta høvet til å demonstrere mot dei store genselskapa, Monsanto og Dupont som dei to største, som freistar å ta kontroll over verdas matvareproduksjon ved å ta patent på frøsortar som lokalbefolkninga i Sør har utvikla og brukt gjennom generasjonar. Det biologiske mangfaldet i jordsmonnet med fleire tusen plantesortar innanfor dei ulike artane er naturen sitt skattkammer, og tilhøyrrer heile verdas befolkning. Alle planter og dyr fungerer saman i eit ubrytelegt økosystem, og dei kan ikkje skiljast frå kvarandre. Difor er all form for patent på liv uetisk, då ein berre ser på ein organisme som ei kjelde til profitt, og ikkje som ein del av den økologiske samanhengen den er teke ut av. Vi meiner Noreg må seie eit rungende nei til EUs Patent-på-liv direktiv, som gjev selskap moglegheiten til å "eige" organismar.

Utplassering av genmanipulerte frø i regi av dei multinasjonale genselskapa er eit trugsmål mot verdas matvareproduksjon, fordi dei utryddar det lokale mangfaldet av grønnsaker, frukt, nøtter og andre plantevekstar som har gjeve og framleis gjev eit allsidig og næringsrikt kosthald til den fattigaste delen av verdas befolkning.

Forsvinn dette mangfaldet, vil avlingane bli sårbare for sjukdommar og skadedyr, og matvareproduksjonen i verda vil bli fullstendig avhengig av nokre få artar, kontrollert av eit fåtall multinasjonale selskap. Ønskjer vi det slik?

GMO baserer seg på å "stjele" næring frå andre organsimar i jordsmonnet, til dømes mark, og øydelegg dermed økosystemet til den einskilde bonden.

Han kan ikkje lenger høste såfrø frå sine egne avlingar, men må kjøpe frø frå genselskapa, og saman med frøa må han kjøpe kjemikalier som frøa er manipulerte for å tåle, sjølvsagt frå det same selskapet. Når dei genmanipulerte frøa ikkje innfrir lovnadene sine, av di dei ikkje er tilpassa dei lokale klimaforholda, sit dei igjen i stor gjeld til selskapa, og mangfaldet i jorda dei ein gong brukte, er borte. GMO gjer altså fattige bønder i Sør avhengige av profittkåte selskap, og fråtek dei moglegheiten til å klare seg sjølve.

Det finst eit berekraftig alternativ til genindustrien. Det er å utvikle det biologiske mangfaldet og auke det, ikkje øydeleggje det.

På lang sikt kan det biologiske mangfaldet av artar i jorda auke avlingane mykje meir enn bioteknologien nokon gong kan gjere, og det kan mette heile verda med trygg og næringsrik mat - om vi berre tek vare på det.

**Lars Gaupset,
Grønn Ungdom og Miljøpartiet dei Grøne**